



Съвет на  
Европейския съюз

Брюксел, 25 ноември 2022 г.  
(OR. en)

13948/22

---

---

Междуинституционално досие:  
2022/0264 (NLE)

---

---

SOC 578  
GENDER 168  
EMPL 395

### **ЗАКОНОДАТЕЛНИ АКТОВЕ И ДРУГИ ПРАВНИ ИНСТРУМЕНТИ**

---

Относно: ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА относно достъпа до финансово приемливи  
висококачествени дългосрочни грижи

---

## ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

от ...

**относно достъпа до финансово приемливи висококачествени дългосрочни грижи**

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 292 във връзка с член 153, параграф 1, буква к) от него,

като взе предвид предложението на Европейската комисия,

като има предвид, че:

- (1) Достъпните, финансово приемливи и висококачествени дългосрочни грижи позволяват на хората, които се нуждаят от грижи, да запазят самостоятелността си възможно най-дълго и да живеят достойно. Те спомагат за защитата на правата на човека, за насърчаването на социалния напредък и солидарността между поколенията, както и за борбата със социалното изключване и дискриминацията, и могат да допринесат за създаването на работни места.
- (2) През ноември 2017 г. Европейският парламент, Съветът и Комисията провъзгласиха Европейския стълб на социалните права<sup>1</sup>, като определиха 20 принципа в подкрепа на добре функциониращите и справедливи пазари на труда и социални системи. В принцип 2 се насърчава равенството между половете чрез насърчаване на равното третиране и равните възможности между жените и мъжете във всички области. В принцип 9 се насърчава правото на баланс между професионалния и личния живот на лицата с отговорности за полагане на грижи. В принцип се 10 подчертават правата на работниците на високо ниво на защита на здравето и безопасността на работното място. В принцип 17 се признава правото на хората с увреждания на интеграция, по-специално на услуги, които им дават възможност да участват на пазара на труда и в обществото. Принцип 18 относно дългосрочните грижи гласи, че всеки има право на достъп до финансово приемливи дългосрочни грижи с добро качество, по-специално домашни грижи и обществени услуги по места.

---

<sup>1</sup> Междунституционална прокламация относно Европейския стълб на социалните права (ОВ С 428, 13.12.2017 г., стр. 10).

- (3) Услугите за дългосрочни грижи, организирани от публичните органи на национално, регионално или местно равнище, се считат преди всичко за социални услуги от общ интерес, тъй като имат ясна социална функция. Те улесняват социалното приобщаване и защитават основните права на всички хора, нуждаещи се от грижи, включително възрастните хора.
- (4) Повечето лица, полагащи грижи, са жени съгласно Доклада относно дългосрочните грижи: тенденции, предизвикателства и възможности в застаряващото общество на Европейската комисия и на Комитета за социална закрила (наричан по-нататък „Докладът относно дългосрочните грижи“)<sup>1</sup>. Разликата в основаното на пола разпределение на работата по полагане на грижи е един от основните фактори за неравенството между половете на пазара на труда. Жените имат средно по-ниски доходи, включително пенсии, и потенциално са по-малко способни да си позволят грижи, като същевременно живеят по-дълго от мъжете и поради това имат по-голяма нужда от дългосрочни грижи и са изложени на по-висок риск от бедност и социално изключване през живота си. Ето защо адекватните и финансово приемливи услуги за полагане на формални дългосрочни грижи, заедно с политиките за подобряване на условията на труд в сектора и съчетаването на платената заетост с отговорностите за полагане на грижи, могат да бъдат от полза за равенството между половете.

---

<sup>1</sup> Европейска комисия, Генерална дирекция „Заетост, социални въпроси и приобщаване“ и Комитет за социална закрила, Long-term care report: trends, challenges and opportunities in an ageing society (Доклад относно дългосрочните грижи: тенденции, предизвикателства и възможности в застаряващото общество), Служба за публикации, 2021 г.

- (5) С настоящата препоръка се насърчава прилагането на членове 21, 23, 24, 25, 26, 31, 33 и 34 от Хартата на основните права на Европейския съюз<sup>1</sup>, които обхващат недискриминацията, равенството между жените и мъжете, правата на детето, правата на възрастните хора, интеграцията на хората с увреждания, справедливи и равни условия на труд, както и правото на семеен и професионален живот и правото на социална сигурност и социално подпомагане.
- (6) Настоящата препоръка е съобразена с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, в която се признава равното право на всички хора с увреждания да живеят независимо в общността с равни на всички останали хора възможности за избор.
- (7) В плана за действие на Европейския стълб на социалните права, приет от Комисията на 4 март 2021 г., беше обявена инициатива за дългосрочните грижи, с цел да се определи рамка за реформи на политиките, които да дадат насоки за разработването на устойчиви дългосрочни грижи, за да се осигури по-добър достъп до качествени услуги за нуждаещите се, и държавите членки бяха насърчени да инвестират в работната сила в областта на здравеопазването и грижите, като подобрят условията на труд и достъпа до обучение.

---

<sup>1</sup> ОВ С 326, 26.10.2012 г., стр. 391.

- (8) В Доклада относно дългосрочните грижи от 2021 г. се подчертава, че търсенето на висококачествени дългосрочни грижи ще нараства и че увеличаването на тяхното предоставяне може да допринесе за равенството между половете и социалната справедливост. В доклада се посочва, че достъпът, финансовата достъпност и качеството са ключови предизвикателства в областта на дългосрочните грижи, а подходящата работна сила е от ключово значение за посрещане на нарастващото търсене на висококачествени услуги, като същевременно се подчертава, че неформалните грижи са често свързани с пренебрегвани разходи.
- (9) Очаква се застаряването на населението да доведе до увеличаване на търсенето на дългосрочни грижи, тъй като намаляването на функционалните способности и нуждата от дългосрочни грижи се свързват с напредването на възрастта. Съгласно Доклада относно дългосрочните грижи от 2021 г. се очаква броят на хората на възраст 65 или повече години да се увеличи с 41% през следващите 30 години — от 92,1 милиона през 2020 г. на 130,2 милиона през 2050 г., докато броят на хората на възраст 80 или повече години се очаква да нарасне с 88% — от 26,6 милиона през 2020 г. на 49,9 милиона през 2050 г.
- (10) Пандемията от COVID-19 оказва отрицателно въздействие върху системите за дългосрочни грижи и изостри много от вече съществуващите структурни слабости, по-специално липсата на качествени услуги и недостига на работници, като подчерта спешната необходимост от укрепване на устойчивостта на системите за дългосрочни грижи и увеличаване на усилията за подобряване на личната самостоятелност и улесняване на независимия живот.

- (11) Съгласно Доклад от 2021 г. относно застаряването на населението — Икономически и бюджетни прогнози за държавите — членки на ЕС (2019—2070 г.) на Европейската комисия и на Комитета за икономическа политика, съществуват значителни различия между държавите членки по отношение на равнището на публичното финансиране за дългосрочните грижи, като някои държави инвестират под 1% от БВП, а други — над 3% от БВП. През 2019 г. публичните разходи за дългосрочни грижи възлизат на 1,7% от БВП на Съюза съгласно посочения доклад, което е по-малко от приблизителната стойност на часовете дългосрочни грижи, предоставени от лицата, полагащи неформални грижи, която се оценява на около 2,5% от БВП на Съюза<sup>1</sup>. В държавите членки с ниски публични разходи за дългосрочни грижи използването на услуги за предоставяне на формални дългосрочни грижи е по-ограничено. Нарастващото търсене на дългосрочни грижи увеличава натиска върху публичните разходи, като същевременно изисква подобряване на ефективността на разходите при предоставянето на дългосрочни грижи, например чрез политики за насърчаване на здравето и превенция, по-добре интегрирани и насочени услуги, събиране на данни и доказателства и използване на нови и цифрови технологии. Политиките, благоприятстващи устойчивото финансиране на дългосрочните грижи, са важни за устойчивостта на публичните финанси, особено в контекста на застаряващото население и намаляващата работна сила в Съюза.
- (12) Разчитането в голяма степен на неформалните грижи няма да бъде устойчиво, като се очаква нуждите от формални грижи и натискът върху публичните бюджети да нараснат.

---

<sup>1</sup> Van der Ende, M. et al., 2021 г., Study on exploring the incidence and costs of informal long-term care in the EU (Проучване на честотата и разходите за неформални дългосрочни грижи в ЕС).

- (13) Обхватът на социалната закрила за дългосрочни грижи е ограничен, а разходите често представляват сериозна пречка пред достъпа до дългосрочни грижи. За много домакинства финансовите причини са на първо място сред причините да не използват или да не използват в по-голяма степен професионални услуги за домашни грижи. При липса на адекватна социална закрила очакваните общи разходи за дългосрочни грижи често могат да надхвърлят доходите на дадено лице. Въпреки че в отделните държави членки механизмите за социална закрила са различни, в някои от тях публична подкрепа се предоставя само на малка част от хората с нужда от дългосрочни грижи. Дори когато е налична, социалната закрила често е недостатъчна, тъй като се счита, че дори след получаване на подкрепа средно почти половината от възрастните хора, нуждаещи се от дългосрочни грижи, остават под прага на бедността, след като покрийт разходите за домашни грижи, които заплащат лично.
- (14) Много хора не могат да получат достъп до дългосрочните грижи, от които се нуждаят, наред с други причини, поради цялостното ниско предлагане на услуги и поради ограничения набор от възможности за дългосрочни грижи и териториалните различия. В много държави членки изборът на дългосрочни грижи е ограничен. Когато има избор, той е предимно между неформалните грижи, предоставяни предимно от жени, и резидентните грижи. Предлагането на дългосрочни грижи в домашни условия и в общността все още е слабо. Освен това териториалните различия при предоставянето на дългосрочни грижи затрудняват равния достъп до дългосрочни грижи, особено в селските и обезлюдяващите се райони. Изборът е още по-ограничен за хората с увреждания поради неравномерния достъп до услугите за грижи. Като се отчита разнообразието на реда и условията за дългосрочни грижи в държавите членки, силните публични мрежи от доставчици на услуги за дългосрочни грижи, разполагащи с подходящи човешки и финансови ресурси, могат да допринесат за подобряване на достъпа до услуги за дългосрочни грижи.



- (15) В областта на дългосрочните грижи качеството зависи от ефективен механизъм за осигуряване на качеството, който в много държави членки липсва или не е осигурен с достатъчно ресурси. Осигуряването на качеството често е недостатъчно при домашните грижи и грижите в общността. Въпреки че качеството на резидентните грижи е по-регулирано, стандартите за качество често са насочени към клиничните резултати и не засягат в достатъчна степен качеството на живот на хората, които получават грижи, и тяхната способност да живеят независимо. Дори когато са въведени стандарти за качество, тяхното прилагане невинаги е ефективно, често поради неадекватна административна структура или липса на ресурси. Липсата на високи стандарти за качество, които да се прилагат стриктно както към публичните, така и към частните доставчици на грижи, може да доведе до ситуации на пренебрегване на получателите на грижи и до злоупотреба с тях, както и до лоши условия на труд за лицата, полагащи грижи. Национална рамка за качество на дългосрочните грижи, адаптирана към националния контекст и оперативните условия, може да помогне за справяне с тези предизвикателства. Такава рамка може да бъде отразена в специфични рамки за качество за различни равнища на предоставяне и администриране на дългосрочни грижи или различни среди за полагане на грижи.

- (16) Дългосрочните грижи имат важна социална стойност и потенциал за създаване на работни места, но държавите членки се затрудняват да привличат и задържат работниците, полагащи грижи, наред с другото, поради недостатъчна квалификация, тежки условия на труд и ниско възнаграждение. Съществуват неизползвани възможности за справяне с недостига на работна сила в сектора. Подобни мерки биха могли да бъдат насочени, в зависимост от националните нужди и обстоятелства, към работещите на непълно работно време, които желаят да увеличат работното си време, безработните и неактивните бивши лица, полагащи грижи, работниците, полагащи формални дългосрочни грижи, които желаят да забавят пенсионирането си, и студентите. Без да се засяга компетентността на държавите членки да регулират приемането, включително обема на приемането, на граждани на трети държави с цел работа, проучването на законни и етични пътища за миграция за работници, полагащи дългосрочни грижи потенциално би могло да допринесе за преодоляване на недостига на работна сила.
- (17) Уменията, които се изискват в сектора на грижите, стават все по-сложни. Уменията са комбинация от знания, способности и нагласи, които позволяват на дадено лице да изпълнява успешно дадена задача или дейност в даден контекст. В допълнение към традиционните умения и компетентности лицата, полагащи грижи, често трябва да притежават технологичен опит, свързан с използването на нови технологии, цифрови и комуникационни умения, често на чужд език, както и умения за справяне със сложни нужди и работа в мултидисциплинарни екипи. Без подходящи политики за образование и обучение, включително на работното място, изискванията за умения могат да се окажат пречка за много хора да навлязат или да продължат да се развиват в сектора.

- (18) Лицата, полагащи професионални грижи, често се сблъскват с липса на обучение по здравословни и безопасни условия на труд, нестандартни условия на труд, нередовно работно време, работа на смени, пропуски в социалната закрила, физически или психически затруднения и ниско възнаграждение. Слабото покритие на работниците, полагащи дългосрочни грижи, от колективните трудови договори и ограничените публични разходи за дългосрочни грижи може да допринасят за ниското възнаграждение в сектора.
- (19) Някои групи работници, включително настанените в дома на работодателя работници, полагащи грижи или домашните работници, полагащи дългосрочни грижи, са изправени пред особено тежки условия на труд, включително ниско възнаграждение, неблагоприятни схеми за работното време, недеклариран труд, неподходяща социална закрила и неспазване на основните разпоредби за защита на труда и незаконни форми на заетост. В Конвенцията за домашните работници (№ 189) от 2011 г. на Международната организация на труда се определят основните права и принципи и се изисква от националните компетентни органи да предприемат редица мерки с цел осигуряване на достойни условия на труд за домашните работници.

(20) Неформалните грижи са от съществено значение за предоставянето на дългосрочни грижи, тъй като лицата, полагащи неформални грижи, предимно жени, традиционно полагат по-голямата част от грижите, често поради липсата на достъпни и финансово приемливи формални дългосрочни грижи. От друга страна, много хора също избират да предоставят или да получават неформални грижи по желание. Осигуряването на неформални грижи обаче може да се отрази отрицателно на физическото и психичното здраве и благосъстоянието на лицата, полагащи грижи, и е значителна пречка пред трудовата заетост, особено за жените. Това оказва непосредствено влияние върху текущите им доходи и се отразява на дохода им за старост поради намаленото натрупване на права за пенсия, като този проблем е още по-голям за лицата, полагащи грижи, с отговорности и за отглеждане на деца. Поради това е необходимо добро равновесие между професионалния и личния живот и по-добро съвместяване на задълженията за работа и полагане на грижи за всички лица, полагащи неформални грижи, както мъже, така и жени. Освен това в някои случаи лицата, полагащи неформални грижи, нямат достъп до адекватна социална закрила и не получават достатъчна пряка и/или непряка подкрепа за своите дейности по полагане на грижи, включително финансова подкрепа. Мерките в подкрепа на валидирането на техните умения могат да помогнат на заинтересованите лица да преминат към дейности за полагане на формални грижи. Децата и младежите с хронично болен член на семейството обикновено имат повече проблеми с психичното здраве и са изложени на по-неблагоприятни последици с дългосрочен ефект върху техните доходи и приобщаването им в обществото.

- (21) Организацията на дългосрочните грижи се различава в отделните държави от Съюза. Дългосрочните грижи се организират в често сложна система от услуги в областта на здравеопазването и социалните грижи, а понякога и други видове подпомагане, като жилищно настаняване и местни дейности. Съществуват различия и по отношение на трудовия статус на лицата, полагащи професионални грижи, на ролята, изпълнявана на национално, регионално и местно равнище от администрацията, както и от публичния, частния и кооперативния сектор. Показателите, използвани за мониторинг на дългосрочните грижи, също се различават, а административните данни често не са налични или сравними на равнището на Съюза.
- (22) Заинтересованите лица в областта на дългосрочните грижи включват нуждаещите се от дългосрочни грижи, членовете на техните семейства и организациите, които ги представляват, съответните органи на национално, регионално и местно равнище, социалните партньори, организациите на гражданското общество, доставчиците на дългосрочни грижи и органите, отговорни за насърчаване на социалното приобщаване и интеграцията и за защитата на основните права, включително националните органи по въпросите на равенството. Субектите на социалната икономика, включително кооперации, взаимоспомагателни дружества, сдружения, фондации и социални предприятия, са важни партньори на публичните органи при предоставянето на дългосрочни грижи.

(23) Процесът на европейския семестър, подкрепен от набора от социални показатели, открий предизвикателствата в областта на дългосрочните грижи, в резултат на което някои държави членки получиха специфични за тях препоръки в тази област. В насоките за политиките за заетост на държавите членки, приети с Решение (ЕС) 2022/2296 на Съвета<sup>1</sup>, се подчертава колко е важно да се гарантира наличието на финансово приемливи, достъпни и качествени дългосрочни грижи. Отвореният метод за координация за социална закрила и социално приобщаване има за цел да насърчи достъпните, висококачествени и устойчиви дългосрочни грижи, като подкрепя тази цел чрез мониторинг, многостранно наблюдение на реформите, тематична работа и взаимно обучение. Комитетът за социална закрила разработи европейска рамка за качеството на социалните услуги<sup>2</sup>, която включва дългосрочните грижи. Все още обаче липсва цялостна рамка на Съюза, която да направлява националните реформи в областта на дългосрочните грижи.

---

<sup>1</sup> Решение (ЕС) 20122/2296 на Съвета от 21 ноември 2022 г. относно насоки за политиките за заетост на държавите членки (ОВ L 304, 24.11.2022 г., стр. 67).

<sup>2</sup> Доброволна европейска рамка за качеството на социалните услуги, SPC/2010/10/8 final.

- (24) Съюзът предоставя много възможности за финансиране на дългосрочните грижи, които са насочени към различни инвестиционни приоритети в съответствие със специфичните разпоредби на различните програми за финансиране, сред които са Европейският фонд за регионално развитие (с приоритетен акцент върху нерезидентните услуги в семейна среда и в общността), Европейският социален фонд плюс и неговото направление „Заетост и социални иновации“, Фондът за справедлив преход, програма „Хоризонт Европа“, програма „ЕС в подкрепа на здравето“, програма „Цифрова Европа“, техническата подкрепа за повишаване на способността на националните власти да разработват, развиват и осъществяват реформи по линия на Инструмента за техническа подкрепа и Механизмът за възстановяване и устойчивост за допустими реформи и инвестиции в контекста на възстановяването от пандемията от COVID-19.

- (25) Настоящата препоръка се основава на правото на Съюза по отношение на прозрачните и предвидими условия на труд като Директива 96/71/ЕО на Европейския парламент и на Съвета<sup>1</sup>, Директива (ЕС) 2019/1152 на Европейския парламент и на Съвета<sup>2</sup> и Директива (ЕС) 2022/2041 на Европейския парламент и на Съвета<sup>3</sup>, по отношение на равновесието между професионалния и личния живот като Директива 2019/1158 на Европейския парламент и на Съвета<sup>4</sup>, както и по отношение на здравословните и безопасни условия на труд като Директива 89/391/ЕИО на Съвета<sup>5</sup>, Директива 89/656/ЕИО<sup>6</sup>, Директива 90/269/ЕИО на Съвета<sup>7</sup>, Директива 98/24/ЕО на Съвета<sup>8</sup>,

---

<sup>1</sup> Директива 96/71/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 1996 г. относно командироването на работници в рамките на предоставянето на услуги (ОВ L 18, 21.1.1997 г., стр. 1).

<sup>2</sup> Директива (ЕС) 2019/1152 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. за прозрачни и предвидими условия на труд в Европейския съюз (ОВ L 186, 11.7.2019 г., стр. 105).

<sup>3</sup> Директива (ЕС) 2022/2041 на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 г. относно адекватните минимални работни заплати в Европейския съюз (ОВ L 275, 25.10.2022 г., стр. 33).

<sup>4</sup> Директива (ЕС) 2019/1158 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. относно равновесието между професионалния и личния живот на родителите и лицата, полагащи грижи, и за отмяна на Директива 2010/18/ЕС на Съвета (ОВ L 188, 12.7.2019 г., стр. 79).

<sup>5</sup> Директива 89/391/ЕИО на Съвета от 12 юни 1989 г. за въвеждане на мерки за насърчаване подобряването на безопасността и здравето на работниците на работното място (ОВ L 183, 29.6.1989 г., стр. 1).

<sup>6</sup> Директива 89/656/ЕИО на Съвета от 30 ноември 1989 г. относно минималните изисквания за безопасността и здравето на работниците при използването на лични предпазни средства на работното място (трета специална директива по смисъла на член 16, параграф 1 от Директива 89/391/ЕИО) (ОВ L 393, 30.12.1989 г., стр. 18).

<sup>7</sup> Директива 90/269/ЕИО на Съвета от 29 май 1990 г. относно минималните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд при ръчна обработка на товари, когато съществува опасност конкретно от нараняване на гърба на работниците (четвърта специална директива по смисъла на член 16, параграф 1 от Директива 89/391/ЕИО) (ОВ L 156 21.6.1990 г., стр. 9).

<sup>8</sup> Директива 98/24/ЕО на Съвета от 7 април 1998 г. за опазване на здравето и безопасността на работниците от рискове, свързани с химични агенти на работното място (четирнадесета специална директива по смисъла на член 16, параграф 1 от Директива 89/391/ЕИО) (ОВ L 131, 5.5.1998 г., стр. 11).



Директива 2000/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета<sup>1</sup>, Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета<sup>2</sup>, Директива 2004/37/ЕО на Европейския парламент и на Съвета<sup>3</sup> и Директива 2013/35/ЕС на Европейския парламент и на Съвета<sup>4</sup>, приложимо за дългосрочните грижи и от значение за тях.

- (26) При пълно зачитане на принципите на субсидиарност и пропорционалност и като се взема предвид разнообразието и различната организация на системите за дългосрочни грижи, включително на децентрализираните системи, настоящата препоръка не засяга правомощията на държавите членки да организират своите системи за социална закрила и не им пречи да запазят или въведат разпоредби за социална закрила, които надхвърлят препоръчаните,

ПРИЕ НАСТОЯЩАТА ПРЕПОРЪКА:

---

<sup>1</sup> Директива 2000/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 г. относно защита на работниците от рисковете, свързани с експозицията на биологични агенти при работа (Седма специална директива по смисъла на член 16, параграф 1 от Директива 89/391/ЕИО) (ОВ L 262, 17.10.2000 г., стр. 21).

<sup>2</sup> Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 г. относно някои аспекти на организацията на работното време (ОВ L 299, 18.11.2003 г., стр. 9).

<sup>3</sup> Директива 2004/37/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. относно защитата на работниците от рискове, свързани с експозицията на канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества по време на работа (шеста специална директива по смисъла на член 16, параграф 1 на Директива 89/391/ЕИО на Съвета) (ОВ L 158, 30.4.2004 г., стр. 50).

<sup>4</sup> Директива 2013/35/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно минималните изисквания за здраве и безопасност, свързани с експозицията на работниците на рискове, дължащи се на физически агенти (електромагнитни полета) (Двадесета специална директива по смисъла на член 16, параграф 1 от Директива 89/391/ЕИО) и за отмяна на Директива 2004/40/ЕО) (ОВ L 179, 29.6.2013 г., стр. 1).

## ЦЕЛ И ПРИЛОЖНО ПОЛЕ

1. Целта на настоящата препоръка е да се подобри достъпът до финансово приемливи, висококачествени дългосрочни грижи за всички хора, които се нуждаят от тях.
2. Настоящата препоръка се отнася до всички хора, които се нуждаят от дългосрочни грижи, както и до всички лица, полагащи формални и неформални грижи. Тя се прилага за дългосрочните грижи, предоставяни във всички среди за грижи.

## ОПРЕДЕЛЕНИЯ

3. За целите на настоящата препоръка се прилагат следните определения:
  - а) „дългосрочни грижи“ означава набор от услуги и помощ за хора, които в резултат на психическа и/или физическа слабост, болест и/или увреждане за продължителен период от време зависят от подкрепа за ежедневните дейности и/или се нуждаят от постоянни сестрински грижи. Ежедневните дейности, за които е необходима подкрепа, могат да бъдат дейности по самообслужване, които човек трябва да извършва всеки ден, а именно ежедневни дейности като къпане, обличане, хранене, ставане от леглото или от стол, лягане или сядане, придвижване, използване на тоалетната и контролиране на функциите на пикочния мехур и червата, или могат да бъдат дейности, свързани с независимия живот, а именно инструментални ежедневни дейности като приготвяне на храна, управление на пари, пазаруване на хранителни продукти или лични вещи, извършване на лека или тежка домакинска работа и използване на телефон;

- б) „формални дългосрочни грижи“ означава дългосрочни грижи, предоставяни от работници, предоставящи професионални дългосрочни грижи, които могат да бъдат под формата на домашни грижи, грижи в общността или резидентни грижи;
- в) „домашни грижи“ означава формални дългосрочни грижи, предоставяни в частния дом на получателя от един или повече работници, предоставящи професионални дългосрочните грижи;
- г) „грижи в общността“ означава формални дългосрочни грижи, предоставяни и организирани на равнището на общността, например под формата на дневни услуги за възрастни или услуги за отдых;
- д) „резидентни грижи“ означава формални дългосрочни грижи, предоставяни на хора, настанени в резидентна среда за дългосрочни грижи;
- е) „неформални грижи“ означава дългосрочни грижи, предоставяни от лице, полагащо неформални грижи, тоест от лице от социалната среда на лицето, нуждаещо се от грижи, включително партньор, дете, родител или друго лице, което не е наето като специалист по дългосрочни грижи;
- ж) „независим живот“ означава, че всички хора, които се нуждаят от дългосрочни грижи, могат да живеят в общността с равни на всички останали хора възможности за избор, да избират местопребиваването си, както и къде и с кого да живеят наравно с другите, и не са задължени да живеят при конкретни условия;

- з) „домашен работник, полагащ дългосрочни грижи“ означава всяко лице, ангажирано с домашен труд, което предоставя дългосрочни грижи в рамките на трудово правоотношение;
- и) „настанен в дома на работодателя работник, полагащ грижи“ означава домашен работник, полагащ дългосрочни грижи, който живее с получателя на грижи и предоставя дългосрочни грижи.

#### АДЕКВАТНОСТ, НАЛИЧНОСТ И КАЧЕСТВО

4. На държавите членки се препоръчва да гарантират адекватността на социалната закрила за дългосрочните грижи, по-специално като гарантират, че всички хора, нуждаещи се от дългосрочни грижи, имат достъп до дългосрочни грижи, които са:
- а) навременни, което позволява на хората, нуждаещи се от дългосрочни грижи, да получат необходимите грижи веднага и за толкова дълго, колкото е необходимо;
  - б) всеобхватни, като покриват всички потребности от дългосрочни грижи, които се дължат на умствен и/или физически спад на функционалните възможности и които са установени чрез оценка въз основа на ясни и обективни критерии за допустимост и в координация с други услуги за подкрепа и социални грижи;
  - в) финансово приемливи, което дава възможност на хората, нуждаещи се от дългосрочни грижи, да поддържат достоен стандарт на живот и ги предпазва от бедност и социално изключване, причинени от нуждата им от дългосрочни грижи, както и осигурява тяхното достойнство.

5. На държавите членки се препоръчва постоянно да привеждат предлагането на услуги за дългосрочни грижи в съответствие с нуждите от такива грижи, като същевременно осигуряват балансиран набор от възможности за дългосрочни грижи и среди за грижи, за да задоволят различните нужди от дългосрочни грижи, и да подкрепят свободата на избор и участието във вземането на решения на хората, нуждаещи се от грижи, включително чрез:
- а) разработване и/или подобряване на домашните грижи и грижите в общността;
  - б) преодоляване на териториалните различия в наличието и достъпа до дългосрочни грижи, по-специално в селските и обезлюдяващите се райони;
  - в) внедряване на достъпни иновативни технологии и цифрови решения в предоставянето на услуги за грижи, включително с цел подкрепа на самостоятелността и независимия живот, като се вземат мерки по отношение на потенциалните предизвикателства, свързани с цифровизацията;
  - г) гарантиране, че услугите и съоръженията за дългосрочни грижи са достъпни за лица със специфични нужди и увреждания и зачитане на равното право на всички лица с увреждания да живеят независимо в общността с равни на всички останали хора възможности за избор.
  - д) гарантиране, че услугите за дългосрочни грижи са добре координирани с профилактиката, здравословния и активен живот в напреднала възраст и здравните услуги и подкрепят автономността и независимия живот, възстановяването във възможно най-голяма степен от физическите или психическите заболявания или предотвратяването на влошаването им.

6. На държавите членки се препоръчва да гарантират, че за всички среди за полагане на дългосрочни грижи са въведени висококачествени критерии и стандарти, съобразени с техните характеристики, както и да прилагат тези критерии по отношение на всички доставчици на дългосрочни грижи, независимо от правния им статут. За тази цел държавите членки се приканват да осигурят рамка за качество за дългосрочните грижи, която е в съответствие с принципите за качество, посочени в приложението, и да включват в нея подходящ механизъм за осигуряване на качеството, който:
- а) гарантира спазването на критериите и стандартите за качество във всички среди за полагане на дългосрочни грижи и за всички доставчици на дългосрочни грижи в сътрудничество с доставчиците на дългосрочни грижи и лицата, получаващи дългосрочни грижи;
  - б) предоставя стимули и повишава капацитета на доставчиците на дългосрочни грижи да надхвърлят минималните стандарти за качество и непрекъснато да подобряват качеството;
  - в) заделя ресурси за осигуряване на качеството на национално, регионално и местно равнище и насърчава доставчиците на дългосрочни грижи да имат финансови ресурси за управление на качеството;
  - г) гарантира, когато е приложимо, че изискванията за качеството на дългосрочните грижи се включват в обществените поръчки;
  - д) насърчава автономността, независимия живот и приобщаването към общността във всички среди за дългосрочни грижи;
  - е) гарантира защитата срещу злоупотреби, тормоз, пренебрегване и всички форми на насилие за всички лица, нуждаещи се от грижи, и всички лица, полагащи грижи.

## ЛИЦА, ПОЛАГАЩИ ГРИЖИ

7. На държавите членки се препоръчва да осигурят справедливи условия на труд в областта на дългосрочните грижи, по-специално чрез:
- а) насърчаване на националния социален диалог и колективното договаряне в областта на дългосрочните грижи, включително подкрепа за разработването на привлекателни възнаграждения, на адекватни условия за труд и недискриминация в сектора, при зачитане на автономността на социалните партньори;
  - б) насърчаване, без да се засяга правото на Съюза в областта на здравословните и безопасни условия на труд и като се гарантира ефективното му прилагане, на най-високите стандарти за здравословни и безопасни условия на труд, включително защита от тормоз, злоупотреби и всички форми на насилие, за всички работници, полагащи дългосрочни грижи;
  - в) справяне с предизвикателствата пред уязвимите групи работници, като например домашните работници, полагащи дългосрочни грижи, настанените в дома на работодателя работници, полагащи грижи, и работниците мигранти, полагащи грижи, включително чрез осигуряване на ефективно регулиране и професионализация на този вид труд по полагане на грижи.

8. На държавите членки, в сътрудничество, когато е приложимо, със социалните партньори, доставчиците на дългосрочни грижи и други заинтересовани страни, се препоръчва да подобрят професионалния характер на грижите и да се справят с нуждите от умения и недостига на работници в сферата на дългосрочните грижи, по-специално чрез:
- а) разработване и подобряване на първоначалното и продължаващото образование и обучение, за да се предоставят на настоящите и бъдещите работници, полагащи дългосрочни грижи необходимите умения и компетенции, включително цифрови умения;
  - б) изграждане на възможности за професионално развитие в сектора на дългосрочните грижи, включително чрез повишаване на квалификацията, преквалификация, валидиране на умения и услуги за информиране и ориентиране;
  - в) създаване на пътища за получаване на редовен трудов статус за работниците, полагащи недекларирани дългосрочни грижи;
  - г) проучване на пътищата за законна миграция на работниците, полагащи дългосрочни грижи;
  - д) укрепване на професионалните стандарти, предлагане на привлекателен трудов статус и перспективи за кариера, както и на адекватна социална закрила на работниците, полагащи дългосрочни грижи, включително на тези с ниска или никаква квалификация;
  - е) мерки за изпълнение за преодоляване на стереотипите, свързани с пола, и на половата сегрегация, както и за повишаване на привлекателността на професията в сферата на дългосрочните грижи както за мъжете, така и за жените.



9. На държавите членки се препоръчва да въведат ясни процедури за идентифициране на лицата, полагащи неформални грижи, и да ги подкрепят в дейностите им по полагане на грижи, като:
- а) улеснят сътрудничеството им с работниците, полагащи дългосрочни грижи;
  - б) им оказват подкрепа за достъп до необходимото обучение, включително в областта на здравословните и безопасни условия на труд, консултации, здравеопазване, психологическа подкрепа и грижи за отдых, както и като им оказват подкрепа за балансиране на отговорностите за работа и полагане на грижи;
  - в) им предоставят достъп до социална закрила и/или до адекватна финансова подкрепа, като същевременно гарантират, че тези мерки за подкрепа не възпрепятстват участието в пазара на труда.

#### УПРАВЛЕНИЕ, МОНИТОРИНГ И ДОКЛАДВАНЕ

10. На държавите членки се препоръчва да осигурят добро управление на политиката в областта на дългосрочните грижи, включително ефективен координационен механизъм за разработване, осъществяване и мониторинг на действия за изпълнение на политики и инвестиции в тази област, по-специално чрез
- а) наличие на координатор за дългосрочните грижи или друг подходящ механизъм за координация, в съответствие с националните обстоятелства, в подкрепа на изпълнението на настоящата препоръка на национално равнище;

- б) включване на съответните заинтересовани страни, например социалните партньори, организациите на гражданското общество, участниците в социалната икономика, институциите за професионално обучение и образование, получателите на грижи и други заинтересовани страни на национално, регионално и местно равнище в подготовката, изпълнението, мониторинга и оценката на политиките за дългосрочните грижи и подобряване на съгласуваността на политиките за дългосрочните грижи с други съответни политики, включително политиките в областта на здравеопазването, заетостта, образованието и обучението, по-широката социална закрила и социалното приобщаване, равенството между половете, правата на хората с увреждания и правата на децата;
- в) осигуряване на национална рамка за събиране и оценка на данни, подкрепена от подходящи показатели, когато е уместно и възможно с разбивка по пол и възраст, събиране на доказателства, включително относно пропуските в предоставянето на дългосрочни грижи;
- г) събиране на изводи, успешни практики и обратна информация относно политиките и практиките в областта на дългосрочните грижи, включително от получателите на грижи, лицата, полагащи грижи, и други заинтересовани страни, за да се осигури информация за разработването на политиките;
- д) разработване на механизъм за прогнозиране на нуждите от дългосрочни грижи на национално, регионално и местно равнище и включването му в планирането на предоставянето на дългосрочни грижи;
- е) укрепване на планирането за действия в извънредни ситуации и капацитета за осигуряване на непрекъснатост на предоставянето на дългосрочни грижи при непредвидени обстоятелства и извънредни ситуации;

- ж) предприемане на мерки за повишаване на осведомеността, насърчаване и улесняване на използването на наличните услуги и подкрепа за дългосрочни грижи от хората, нуждаещи се от дългосрочни грижи, техните семейства, работниците, полагащи дългосрочни грижи и лицата, полагащи неформални грижи, включително на регионално и местно равнище;
- з) мобилизиране и разходно ефективно използване на адекватно и устойчиво финансиране за дългосрочните грижи, включително чрез използване на фондовете и инструментите на Съюза и провеждане на политики, благоприятстващи устойчивото финансиране на услугите за полагане на дългосрочни грижи, които са съгласувани с цялостната устойчивост на публичните финанси.

11. На държавите членки се препоръчва да съобщят на Комисията до 18 месеца от приемането на настоящата препоръка за набора от мерки, които са предприели или планират да предприемат за изпълнение на препоръката, като се основават, когато е уместно, на съществуващите национални стратегии или планове и като вземат предвид националните, регионалните и местните обстоятелства. Когато е целесъобразно, последващите доклади за напредъка следва да се основават на съответните механизми и форуми за докладване, включително тези в рамките на отворения метод на координация в социалната област, европейския семестър и други съответни механизми на Съюза за програмиране и докладване, като например националните планове за възстановяване.

12. Съветът приветства намерението на Комисията:

- а) да мобилизира финансиране и техническа подкрепа от Съюза, за да насърчи националните реформи и социалните иновации в областта на дългосрочните грижи;

- б) да извършва мониторинг на напредъка по изпълнението на настоящата препоръка в контекста на европейския семестър и на отворения метод на координация в социалната сфера, като прави редовен преглед на постигнатия напредък заедно с Комитета за социална закрила и когато е уместно, с Комитета по заетостта, въз основа на мерките, посочени в точка 11, националните програми за реформи или други имащи отношение документи, а също и на докладите за напредъка на държавите членки и рамката от показатели, посочена в буква д), и да докладва на Съвета в рамките на пет години от приемането на настоящата препоръка;
- в) да работи съвместно с държавите членки, чрез Комитета за социална закрила, Комитета по заетостта и, когато е уместно, с координаторите на дългосрочните грижи или членовете на механизмите за координация, посочени в точка 10, буква а), както и със съответните заинтересовани страни, за да се улесни взаимното обучение, да се сподели опит и да се предприемат последващи действия във връзка с действията, предприети в отговор на настоящата препоръка, както е посочено в точка 11;
- г) да работи с държавите членки за подобряване на наличността, обхвата и значението на сравнимите данни за дългосрочните грижи на равнището на Съюза, като се основава на предстоящите резултати от работата на работната група на Комисията по статистиката в областта на дългосрочните грижи;

- д) да работи с Комитета за социална закрила за създаване на рамка от показатели за мониторинг на изпълнението на настоящата препоръка, като се основава на съвместната работа по общите показатели за дългосрочните грижи и други рамки за мониторинг, за да се избегне дублиране на работата и да се ограничи административната тежест;
- е) да изготвя съвместни доклади за дългосрочните грижи заедно с Комитета за социална закрила, в които се анализират общите предизвикателства в областта на дългосрочните грижи и мерките, приети от държавите членки за справяне с тях;
- ж) да укрепва усилията за повишаване на осведомеността и комуникация на равнището на Съюза, както и сред държавите членки и съответните заинтересовани страни.

Съставено в Брюксел на

*За Съвета*

*Председател*

---

## ПРИЛОЖЕНИЕ

### ПРИНЦИПИ ЗА КАЧЕСТВО НА ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ГРИЖИ

Държавите членки се приканват да осигурят национална рамка за качество на дългосрочните грижи, както е посочено в точка 6, в съответствие със следните принципи. Тези принципи се прилагат за всички доставчици на дългосрочни грижи, независимо от техния правен статут и във всички среди за полагане на грижи. Те изразяват общи ценности и еднакво разбиране за качеството на дългосрочните грижи.

#### Зачитане

Дългосрочните грижи зачитат достойнството и другите основни права и свободи на хората, които се нуждаят от дългосрочни грижи, на техните семейства и на лицата, полагащи грижи. Това включва равното право на всички лица, и по-специално на хората с увреждания, да живеят независимо в общността, с възможности за избор, които са равни на тези на другите хора. Дългосрочните грижи се предоставят без дискриминация въз основа на пол, раса или етнически произход, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация. Хората, които получават грижи, са защитени от злоупотреби, тормоз и пренебрегване и всички форми на насилие.

#### Превенция

Дългосрочните грижи имат за цел да възстановят, доколкото е възможно, или да предотвратят влошаването на физическото и/или психичното здраве на хората, нуждаещи се от дългосрочни грижи, и да подобрят способността им да живеят самостоятелно, като същевременно облекчават тяхната самота или социалната им изолация.

## Ориентираност към човека

Услугите за дългосрочни грижи се предоставят без каквато и да е дискриминация и отговарят на специфичните и променящи се нужди на всяко лице, което се нуждае от дългосрочни грижи. Те зачитат изцяло личната неприкосновеност на хората, нуждаещи се от грижи, и са съобразени с техния пол и тяхното физическо, интелектуално, културно, етническо, религиозно, езиково и социално многообразие и когато е уместно, с това на техните семейства или на непосредственото им социално обкръжение. Лицето, което се нуждае от дългосрочни грижи, е в центъра на вниманието и е основата за планирането на услугите, управлението на грижите, развитието на работниците и наблюдението на качеството.

## Всеобхватност и непрекъснатост

Дългосрочните грижи се разработват и предоставят по интегриран начин с всички други приложими услуги, включително здравеопазване и дистанционно здравеопазване, и с ефективна координация между националното, регионалното и местното равнище, включително чрез включване на заинтересованите страни в общността. Дългосрочните грижи се организират така, че хората, нуждаещи се от дългосрочни грижи, да могат да разчитат на непрекъснат набор от услуги, когато е необходимо и толкова дълго, колкото е необходимо, като същевременно се подкрепя тяхното включване в обществото и се запазват връзките със семейството и приятелите. Преходът между различните услуги за дългосрочни грижи е плавен и има за цел да се избегне прекъсване на услугата или отрицателно въздействие върху получаваните грижи.

## Акцент върху резултатите

Дългосрочните грижи са съсредоточени предимно върху ползите за получаващите грижи лица от гледна точка на качеството им на живот и способността им да живеят независимо, като се вземат предвид, когато е целесъобразно, ползите за техните семейства, за лицата, полагащи неформални грижи, и за общността.

## Прозрачност

Информацията и съветите за наличните възможности за дългосрочни грижи и доставчици на дългосрочни грижи, стандартите за качество и механизмите за осигуряване на качеството се предоставят цялостно, по достъпен и разбираем начин, на хората, нуждаещи се от дългосрочни грижи, техните семейства или лицата, полагащи грижи, като по този начин им се дава възможност да изберат най-подходящия вариант на грижи.

## Работна сила

Дългосрочните грижи се предоставят от квалифицирани и компетентни работници с достойно заплащане и справедливи условия на труд. Изготвят се и се спазват подходящи съотношения на работниците, отразяващи броя и нуждите на хората, получаващи дългосрочни грижи, и различните среди за полагане на грижи. Зачитат се правата, поверителността, професионалната етика и професионалната автономност на работниците. Лицата, полагащи грижи, са защитени от злоупотреби, тормоз и всички форми на насилие.

Всички работници, полагащи дългосрочни грижи имат достъп до непрекъснато обучение.

## Съоръжения

При всяко предоставяне на дългосрочни грижи се съблюдават правилата за здраве и безопасност, както и изискванията за достъпност, екологичните изисквания и изискванията за икономия на енергия.

---